

Hemställan

Till Utbildningsminister Simona Mohamsson
 Utbildningsdepartementet
För kännedom till: Riksdagens Utbildningsutskott
Från Almega Utbildning
Datum 2026-10-15

Begäran om senarelagt och samordnat ikraftträdande av regleringen av undervisningstiden

Almega Utbildning respekterar de demokratiskt fattade beslut som har lett fram till de reformer som nu genomförs på skolområdet. Vi delar ambitionen att stärka kvaliteten i utbildningen, öka insynen och säkerställa hållbara arbetsvillkor för lärare, så att de ges goda förutsättningar att fullgöra sitt viktiga uppdrag.

Vi måste dock invända mot den beslutade tidpunkten för ikraftträdandet av regleringen av lärares och förskollärares undervisningsuppdrag. Den föreslagna tidsplanen ger inte verksamheterna tillräckliga förutsättningar att planera bemanning, organisation och resursfördelning utan betydande risker för elevernas och barnens utbildning.

Den hastighet med vilken ett flertal reformer blir gällande lagstiftning är inte ansvarsfull. Efter en samlad analys av reformerna bedömer vi att de nuvarande tidsramarna inte ger huvudmän, skolledare och medarbetare rimliga möjligheter att genomföra de förändringar som krävs för att lagstiftningens syften ska uppnås.

Tidsramen riskerar i stället att motverka de målsättningar som regeringen och riksdagen eftersträvar. Den knappa implementeringstiden kan leda till bristande rättssäkerhet, godtycklig tillämpning och ett forcerat genomförande som tar resurser från elevernas och barnens utbildning.

Vi hemställer därför att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om att flytta fram ikraftträdandet av reformen regleringen av undervisningsuppdraget från den 1 juli 2027 till ett nytt ikraftträdandedatum den **1 juli 2028**.

Reformernas genomförande kräver bättre förutsättningar

I propositionerna bakom reformen framhåller regeringen återkommande vikten av kvalitet, rättssäkerhet, likvärdighet och ett väl fungerande genomförande.

För regleringen av undervisningsuppdraget krävs organisatoriska förändringar, personalplanering och långsiktiga anpassningar av verksamheten. Personalplaneringen utgörs inte minst av att identifiera omfattningen av behovet av lärare samt att rekrytera dessa.

Ett avsteg från den svenska modellen

Almega Utbildning har varit villigt att tillsammans med de fackliga parterna ta ansvar för frågan och träffa kollektivavtal om lärares och förskollärares arbetstid och undervisningsuppdrag. Vår utgångspunkt har varit att frågor om arbetstidens förläggning och balansen mellan undervisning, planering och övriga arbetsuppgifter bäst hanteras av arbetsmarknadens parter, nära verksamheterna och med möjlighet till nödvändiga lokala anpassningar.

Almega Utbildning beklagar därför djupt att regeringen genom lagreglering väljer att göra avsteg från den svenska modellen. När staten tar över frågor som parterna har både ansvar och förmåga att reglera försvagas partsautonomin och utrymmet för lösningar som tar hänsyn till skilda förutsättningar mellan skolformer, huvudmän och verksamheter minskar.

En kollektivavtalslösning hade kunnat förena goda och hållbara arbetsvillkor med verksamheternas behov av flexibilitet, kvalitet och långsiktig kompetensförsörjning. Lagstiftningen riskerar i stället att låsa fast en generell modell som är svår att anpassa när förutsättningarna förändras och som begränsar rektorers, huvudmäns och medarbetares möjlighet att gemensamt organisera arbetet på det sätt som bäst stödjer barnens och elevernas utbildning.

Regleringen riskerar att minska elevernas tillgång till behöriga lärare

Ett nationellt tak för undervisningstid innebär att många lärare kommer att undervisa mindre än i dag. När samma undervisningsvolym ska upprätthållas ökar behovet av lärare kraftigt. Detta sker i ett läge där huvudmän redan har svårt att rekrytera behöriga lärare och förskollärare. Om det ökade personalbehovet inte kan mötas återstår i praktiken nödlösningar: fler obehöriga och vikarier, större undervisningsgrupper, sammanslagna grupper eller omfördelning av resurser från elevstöd och annan kvalitetsstärkande verksamhet. Följden riskerar att bli sämre kontinuitet, svagare uppföljning och försämrad kunskapsutveckling.

Risker för rättssäkerhet och elever

Offentlighetsprincipen, ekonomiska redovisningskrav och nya regler om undervisningsuppdrag är inte administrativa detaljfrågor. Det är reformer som påverkar skolornas kärnverksamhet.

När genomförandetiden blir alltför kort riskerar huvudmän att fatta felaktiga beslut, tillämpa regler olika eller behöva omprioritera resurser från undervisning och elevstöd till akut implementeringsarbete. Eftersom praxis ännu ej är etablerat och stödmaterial från Skolverket dröjer är det sannolikt att huvudmän tolkar regelverket olika vilket leder till lokala variationer.

Det är varken rättssäkert eller elevsäkert.

Rättssäker lagstiftning förutsätter att de som omfattas av reglerna ges faktiska möjligheter att förstå och följa dem. På samma sätt kräver en elevfokuserad skolpolitik att stora reformer genomförs på ett sätt som inte försämrar verksamheternas förmåga att fokusera på elevernas utbildning.

Detaljstyrning försvårar anpassning efter lokala behov

Läro- och förskollärouppdraget består av undervisning, planering och efterarbete, bedömning, kontakter med elever och vårdnadshavare, trygghetsarbete, kollegialt samarbete, kompetensutveckling, elevhälsoarbete och administration. Hur tiden behöver fördelas varierar mellan skolformer, ämnen, elevgrupper, barngrupper och enskilda medarbetares erfarenhet.

En enhetlig nationell timmodell riskerar därför att behandla olika förutsättningar som om de vore lika. En nytexaminerad lärare med en stor och heterogen elevgrupp kan ha ett helt annat planeringsbehov än en erfaren lärare med en mindre grupp. Motsvarande skillnader finns i förskolan. När rektor och huvudman får mindre utrymme att anpassa organisationen efter faktiska behov kan regleringen tränga undan kollegialt samarbete och andra delar av uppdraget som är avgörande för kvaliteten.

En samlad reformvåg kräver samordning

Åren 2027 och 2028 implementeras ett mycket stort antal reformer inom skolväsendet. Offentlighetsprincipen, Skärpta villkor för friskolesektorn och regleringen av undervisningsuppdraget sammanfaller dessutom med förberedelserna inför omfattande förändringar av bland annat läroplaner, betygssystem och stödinsatser.

Varje enskild reform kan i sig vara motiverad och vara möjlig att implementera. Utmaningen ligger i den samlade belastningen av alla reformer. I flera fall kan reformer dessutom vara kommunicerande kärn och påverka huvudmännens administration och planering i flera led.

Det är därför rimligt att ge huvudmännen möjlighet att genomföra reformerna i en takt som möjliggör kvalitet, rättssäkerhet och likvärdighet.

Kostnaderna och genomföranderiskerna är underskattade

De beräkningar som Almega Utbildning har tagit fram illustrerar reformens ekonomiska omfattning. För en stor huvudman kan det ökade lärarbehovet motsvara omkring 93 miljoner kronor per år, för en mellanstor huvudman omkring 59 miljoner kronor och även för mycket små huvudmän betydande belopp i förhållande till verksamhetens storlek. Beloppen är räkneexempel, men visar att marginalerna är små och att konsekvenserna kan bli särskilt allvarliga där rekryteringsmöjligheterna redan är begränsade.

En otillräckligt finansierad och alltför snabbt genomförd reform riskerar därmed att leda till besparingar i andra delar av verksamheten. Den största kostnaden kan i slutänden bäras av eleverna och barnen genom mindre lärartid, sämre kontinuitet och svagare förutsättningar för kunskapsutveckling och omsorg.

Hemställan

Almega Utbildning föreslår därför att regeringen vidtar de åtgärder som krävs för att flytta fram ikraftträdandet av regleringen av undervisningsuppdraget till den **1 juli 2028**.

Almega Utbildning förväntar sig också att regeringen ger Skolverket i uppdrag att ta fram ett tydligt och verksamhetsnära stödmaterial för införandet av regleringen av lärares och förskollärares undervisningsuppdrag. När regeringen väl har beslutat att lagstifta i frågan är det av yttersta vikt att den också tar ansvar för att implementeringen sker på ett rättssäkert, enhetligt och ändamålsenligt sätt.

En sådan senareläggning förändrar inte reformens innehåll eller syfte. Den skapar däremot tid för nödvändiga konsekvensanalyser, tydliga tillämpningsföreskrifter och stödmaterial, realistisk personal- och verksamhetsplanering samt en finansiering som motsvarar reformens faktiska kostnader.

Tvärtom ger den regeringen, myndigheterna och huvudmännen möjlighet att säkerställa att regleringen kan genomföras utan att elevernas och

barnens tillgång till behöriga lärare och förskollärare, undervisningens kvalitet eller det lokala ledarskapets handlingsutrymme försämras.

Med vänlig hälsning,

Andreas Mörck
Förbundsdirektör
Almega Utbildning